

Yaşlılara Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları Olarak Aktif Yaşlanma ve Gümüş Ekonomi Stratejilerinin Dünya ve Türkiye Perspektifinden Değerlendirilmesi

Evaluation of Active Aging and Silver Economy Strategies as Social Policy Practices for the Elderly from the Perspective of the World and Türkiye

Nurgül BAŞARAN^a

^aBağımsız Araştırmacı, Dr.,

Ankara

ORCID:

0000-0002-6174-8042

E-posta:

nurgulgune@gmail.com

Sorumlu Yazar

Corresponding Author
Nurgül BAŞARAN

Makale Türü

Article Type

Araştırma Makalesi
Research Article

Geliş Tarihi

Received

21.12.2023

Kabul Tarihi

Accepted

15.10.2024

ÖZ

Amaç – Dünyada ve Türkiye’de yaşlılık çeşitli veriler ışığında ortaya konularak, yaşlılara yönelik sosyal politikalar içerisinde yer alan aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi stratejilerinin yakın gelecekte Türkiye’de yaşlılıkla ilgili meydana gelebilecek sorunların önlenmesindeki katkısı araştırılacaktır.

Yöntem – Çalışmada uluslararası ve ulusal kuruluşların raporlarından elde edilen ikincil veriler kullanılarak başta dünya ve Türkiye’nin yaşlılık projeksiyonu, nüfus artış hızı, yaşlı bağımlılık oranları, istihdam oranları ele alınmış, ardından aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi stratejilerinin dünyadaki örneklerine yer verilmiştir.

Bulgular – Veriler göstermektedir ki, Türkiye’de de dünyadakine benzer şekilde ortalama yaşam süresi ve nüfus içerisindeki yaşlı nüfus oranı artmaktadır. Sosyal politika açısından bu gelişmeler, yaşlılara yönelik sosyal harcamaların payının artması ve sosyal güvenlik sistemlerine daha fazla yüklenilmesi anlamına gelmektedir.

Sonuç – Yaşlıların hem ekonomik hem sosyolojik açıdan daha aktif ve müreffeh bir konuma gelebilmesinde sosyal politika uygulamaları olarak aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi stratejilerinin Türkiye’ye uyarlanması, yaşlılarla ilgili Türkiye’de yakın gelecekte oluşabilecek birçok sorunun önlenmesine katkı sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Nüfus Projeksiyonları, Yaşlanma, Aktif Yaşlanma, Gümüş Ekonomi

JEL Kodları: I38, I39

ABSTRACT

Purpose – The aim of this study is examining the elderly population in the world and in Türkiye through various data and evaluating the contribution of active aging and silver economy strategies as examples of social policies for the elderly to prevent possible problems related to aging in Türkiye in the near future.

Methodology – In this study, using secondary data obtained from the reports of national and international organizations, firstly the old age projection of the world and Türkiye, population growth rate, elderly dependency ratios, employment rates are discussed, and then examples of active aging and silver economy strategies in the world are mentioned.

Findings – The data obtained from this study show that average life expectancy and the proportion of elderly people in the population are increasing in Türkiye, similar to other countries in the world. In terms of social policy, these changes mean an increase in the share of social expenditures for the elderly and a greater burden on social security systems.

Conclusion – Adapting active aging and silver economy strategies to Türkiye as social policy practices to enable the elderly to become more active and prosperous both economically and sociologically will contribute to the prevention of many problems related to the elderly that may occur in Türkiye in the near future.

Key words: Social Policy, Population Projections, Ageing, Active Ageing, Silver Economy

JEL Kods: I38, I39

Önerilen Atıf Şekli / Recommended Citation: Başaran, N. (2024). Yaşlılara yönelik sosyal politika uygulamaları olarak aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi stratejilerinin dünya ve Türkiye perspektifinden değerlendirilmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24 (2), 48-64. DOI: 10.30976/susead.1408019

Yazar, telif haklarına kısıtlama olmaksızın sahiptir / Author own copyright without restriction.

1. GİRİŞ

Teknolojik yeniliklerin doğurduğu tıbbi ilerlemeler, değişen yaşam tarzları, sağlık ve eğitim sistemlerindeki gelişmeler, yaşam beklentisinin yükselmesine, bu da dünyada yaşlı nüfus oranının artmasına neden olmaktadır. Yanı sıra, istihdamdan ayrılıp emekli olan yaşlının, gelirlerinde kayda değer bir azalma olmaktadır. Yaşlılıkta gelir azalması ve hastalıklara yapılan harcamaların artması sosyal bir risk olarak tanımlanmakta, devletler bu dezavantajlı durumu sosyal güvenlik ve sosyal yardım sistemleriyle gidermeye çalışmaktadır. Fakat gün geçtikçe artan yaşlı bağımlılık oranları sosyal güvenlik sistemleri açısından ciddi bir problem olmaya başlamıştır. 2020'lere gelindiğinde milli gelirinin yüksek bir oranını yaşlılarla ilgili harcamalara ayırmak durumunda kalan özellikle gelişmiş ülkeler, konuyla ilgili yeni ekonomik ve sosyal politikalara yoğunlaşmaktadır.

Bu nedenle bireylerin yaşlılık sürecine uyumunun artırılması, sosyal yaşama katılımlarının sağlanması, kalan yaşantılarında bireysel tatmin hissini artıracak çeşitli faaliyetlerin geliştirilmesi ve yaşlıların bunlara erişiminin kolaylaştırılması önemlidir. Tam bu noktada yenilenen teknolojilerin olumlu katkısı nedeniyle ortaya çıkan aktif yaşlanma ve buradan hareketle gelişen gümüş ekonomi kavramı, yaşlı ve dezavantajlı bireylerin toplumsal ve iktisadi yaşama mümkün olduğunca uzun ve sağlıklı katılımını içeren iki olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı nüfus tahminlerine göre yakın bir gelecekte Türkiye'de de yaşlılara yönelik önemli sosyal politikalar haline gelecek aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi kavramlarını dünya ve Türkiye karşılaştırması perspektifinden incelemektir. Ulusal ve uluslararası kuruluşların raporlarından elde edilen ikincil veriler ışığında yaşlıların dünya nüfusu içindeki genel durumu, nüfus artış hızı, yaşlı bağımlılık oranları, yaşlılara yönelik sosyal harcamaların boyutu ve istihdam oranları incelenmiş, ardından aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi stratejileri ele alınmaya çalışılmıştır. Tüm bu verilerin bir arada değerlendirilmesi, yaşlıların yaşam kalitesini ve refah düzeyini artırmak adına geliştirilecek politikalar açısından, gerek politika yapımcıları gerekse de savunucu organizasyonlar için gerekli nicel dayanağı sağlayabilecektir.

2. LİTERATÜR

Özen ve Özbek, çalışmalarında, yaşlıların istihdamda kalmasının kendisiyle beraber, işgücü piyasaları açısından da faydalı olacağını tespit etmiş, bu sebeple de yaşlı bireylerin gereksinimleri doğrultusunda düzenlenecek iş ortamları ve onlara motivasyon sağlayacak insan kaynakları politika ve uygulamalarının önemini vurgulamışlardır (Özen & Özbek, 2017). Aydın ve Sayılan araştırmalarında, yaşam boyu öğrenme ile aktif yaşlanma arasındaki ilişkiyi incelemişler ve yaşam boyu öğrenmenin aktif yaşlanma üzerinde pozitif etkisi bulunduğunu tespit ederek, bu alandaki uygulama ve politikaların eksikliklerini dile getirmişlerdir (Aydın & Aydın Sayılan, 2014). Netuveli ve Blane, yaşlı insanların yaşam kalitesindeki değişimin, nüfusun grileşmesiyle sonuçlanan demografik değişimle bağlantılı olduğunu savundukları çalışmalarında, uyum ve dayanıklılığın, iyi yaşam kalitesinin korunmasında rol oynayabildiğini göstermişlerdir. Yaşam kalitesinin algılanmasında kültürel farklılıkların etkisini ortaya koyan yazarlar, bu algıyı etkileyen iki önemli faktör olarak tespit ettikleri demans ve depresyonun önlenmesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir (Netuveli & Blane, 2008). Çalışmasında ülkelerin refah rejimleri ile gümüş ekonomi uygulamalarını karşılaştırarak bir tipoloji oluşturmaya çalışan Klimczuk, Aktif Yaşlanma Endeksi perspektifinden seçili Avrupa Birliği üyesi ülkelerin yaşlılara yönelik uygulamalarını sınıflandırmıştır (Klimczuk, 2016). Korkmaz ve Korkut ise çalışmalarında, nüfus projeksiyonları ışığında, ekonomik bir fırsat olarak gümüş ekonomi ve aktif yaşlanmanın önemini incelemiş, bunların hem bireysel boyutta bireylerin yaşamını zenginleştirmek hem de toplumsal boyutta genel nüfusun yaşlanması sonucu oluşabilecek problemleri çözümlenebilmek adına önemli stratejiler olduğunu tespit etmişlerdir (Korkmaz & Korkut, 2018). Çolak ve Özer, sosyal politika perspektifinden ulusal ve yerel düzlemde aktif yaşlanma strateji ve uygulamalarını incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında, saptadıkları aksaklıklara ilişkin politika önerileri geliştirmeye çalışmışlardır (Çolak & Özer, 2015). Di Gessa ve Grundy emeklilik sonrası ücretli bir işe devam eden bireylerle, etmeyen bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlıklarını karşılaştırmalı olarak analiz ettikleri araştırmalarında, yaşlılıkta sürdürülebilir aktif yaşam tarzının, bu dönemde ortaya çıkabilecek sağlık sorunlarını önleyebileceğini göstermişlerdir (Di Gessa & Grundy, 2014). Demirbilek ve Özgür, aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi kavramları perspektifinden yaşlı istihdamını analiz ettikleri çalışmalarında, gerek devlet eliyle gerekse sivil teşekküller tarafından yaşlılar için ortaya konulacak politika ve uygulamaların önemini vurgulamışlardır. Yaşlıların daha uzun süre çalışmaya devam etmesinin, bağımsızlıklarını koruyabilmelerini ve ideal bir yaşam kalitesine ulaşmalarını sağlayacağını iddia etmişlerdir

(Demirbilek & Öktem Özgür, 2017). Uyanık çalışmasında demografik veriler doğrultusunda yakın gelecekte Türkiye'nin önemli problemlerinden biri haline gelebilecek nüfus yaşlanmasına dikkat çekmiş, yaşlı bireyler için planlanacak yeni sosyal ve ekonomik politikaların önemini vurgulamıştır (Uyanık, 2017). Akyıldız araştırmasında iktisadi, sosyal ve çevresel faktörlerin de en az fiziksel faktörler kadar yaşlı bireylerin yaşam kalitesini etkilediğini ve aktif yaşlanmayı destekleyen erişilebilirlik gibi düzenlemelerin yaşlı bireyin yaşantısındaki olumlu etkiyi ortaya koymaya çalışmıştır (Akyıldız, 2023). Bu çalışmada ise Türkiye perspektifinden nüfus artış hızı, yaşlı bağımlılık oranları, yaşlılara yönelik sosyal harcamaların boyutu ve istihdam oranları derlenerek, Türkiye'nin yakın gelecekteki muhtemel problemlerinden birine ve bu alanda alınacak önlemlerin önemine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

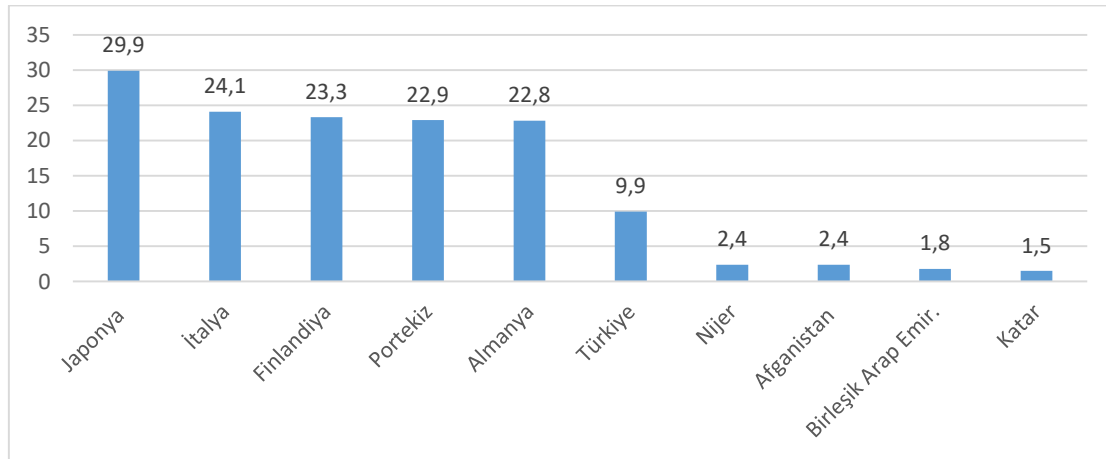
3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YAŞLI PROFİLİ

Yaşlanma, insan yaşamındaki diğer dönemlerde olduğu gibi kaçınılmaz devredir. Literatürde yaşlanma kronolojik ve biyolojik olarak iki şekilde kategorize edilmektedir. Kronolojik yaşlanma; bireyin doğum tarihinden yaşadığı sürece kadar olan dönemi karşılık gelirken, biyolojik yaşlanma; kalıtım, sağlık, çalışma gücü, dayanıklılık, zihinsel ve fiziksel kapasite gibi kriterlere göre değerlendirilen yaşlanmadır. Bireylerin yaşadığı çevrenin özellikleri ve yaşam tarzı biyolojik yaşlanma üzerinde belirleyici olmaktadır (Gökbayrak, 2015). Yaşlılık ise bireyin fiziksel ve ruhsal becerilerini geri döndürülemez biçimde günbegün yitirmesi durumudur. Kişilerin sürdüğü yaşamın kalitesine ve sağlık alanında her geçen gün ortaya çıkan yeniliklere bağlı olarak görecelik kazanan yaşlılık için literatüre bakıldığında Birleşmiş Milletler (BM) ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün kronolojik yaş tanımının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. BM raporlarında yaşlılık sınırı 60 yaşından başlatılırken, DSÖ 65 yaş ve üzerini yaşlı olarak kabul etmektedir. DSÖ'ne göre;

- 65-74 yaş genç yaşlılık dönemine,
- 75-84 yaş yaşlılık dönemine,
- 85 ve üzeri yaş ise ileri yaşlılık dönemine karşılık gelmektedir (11. Kalkınma Planı Yaşlılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2018, s. 5)

Gelişmiş ülkeler en yaşlı nüfus profiline sahip olsa da, daha az gelişmiş ülkeler nüfusun hızlı yaşlanması ve büyük çoğunluğunu yaşlıların oluşturması nedeniyle daha yoğun yaşlı nüfusuna sahip olmaktadır (World Health Organization Global Health and Aging, 2010, s. 4).

Şekil 1: Seçili Ülkelerde Yaşlı Nüfusun Oranı, 2022

Kaynak: Birleşmiş Milletler Dünya Nüfus Beklentileri Raporu, 2022

Dünya genelinde bakıldığında yaşlı nüfusun çok yüksek oranlara ulaştığı ülkeler, genellikle Avrupa kıtasında bulunan gelişmiş ülkelerdir. Bu duruma istisna olan Japonya, 2022 yılında dünyada en yaşlı nüfus oranı olan (%29,9) ülkedir. %24,1 ile çok yaşlı nüfusa sahip olan İtalya'yı, yaklaşık % 23 yaşlı nüfusu ile Finlandiya takip ederken, Türkiye'nin 65+ yaşlı nüfus oranı %9,9 seviyesindedir. Dünya'nın en az yaşlı nüfus oranına sahip ülkesi olan Katar'da ise bu oran %1,5 olarak hesaplanmıştır (BM Dünya Nüfus Beklentileri Raporu, 2022).

Doğuşta yaşam beklentisi süresi, nüfus projeksiyonu değerlendirilirken uluslararası raporlarda dikkate alınan önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oran, ülkelerdeki yaşlanma profili ve gelecekteki olası yaşlı sayısının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Tablo 1'e göre 2021'de dünyada ortalama 71 yıl olan yaşam beklentisinin, 2050'de 77'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Ülke grupları arasında en yüksek yaşam süresi beklentisinin, her dönemde Avrupa kıtasında bulunan ülkelerde olduğu gözlenirken, dünyada ortalama yaşam beklentisi en uzun olan ülkenin 84,5 yıl ile Japonya olduğu görülmektedir (BM, Dünya Nüfus Beklentileri Raporu, 2022).

Tablo 1: Dünya'da Bölgelere Göre Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi

	1990	2021	2050
Dünya	64	71	77,2
Sahra altı Afrika	49,2	59,7	66,7
Asya	58,9	67,7	77,1
Avrupa ve Kuzey Amerika	73,6	77,2	83,8
Latin Amerika & Karayipler	67,7	72,2	80,6
Okyanusya	62,5	67,1	71,6

Kaynak: (BM, Dünya Nüfus Beklentileri Raporu, 2022, s. 19)

Doğum oranının düşmesi ve yaşam sürelerinin artması sebebiyle meydana gelen genel nüfus yaşlanması, neden olduğu değişimler dolayısıyla giderek önemli bir sosyal sorun haline gelmektedir. Tablo 2'de 1925-2015 yılları arası 65+ yaştaki nüfus ile yıllık nüfus artışı oranı verilmiştir. Tabloya göre Türkiye için 1985'te %2,64 olan yıllık nüfus artış oranı, 2023'e gelindiğinde %0,11'e gerilemiştir. 1935'te Türkiye nüfusunun %3,9'unu yaşlılar oluştururken, 2023'e gelindiğinde bu oran % 10,2'ye ulaşmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi nüfus projeksiyonlarına göre 2080 yılında bu Türkiye'deki 65+ yaştaki nüfus oranı %25,6'ya ulaşması öngörülmektedir. Bu da yaklaşık olarak dört kişiden birinin yaşlı olduğu bir topluma tekabül etmektedir.

Tablo 2: Türkiye'de Nüfus Artış Hızı ve 65+ Yaş Nüfus Oranı

Yıl	Nüfus	Yıllık Nüfus Artışı ¹	65+ Yaştaki Nüfus ² (%)
1927	13.648.987	-	-
1935	16.158.500	2,29	3,9
1945	18.790.987	1,08	3,3
1955	24.065.543	2,97	3,4
1965	31.391.651	2,62	4
1975	40.348.789	2,66	4,6
1985	50.664.654	2,64	4,2
1990	56.473.653	2,29	4,3
2000	67.804.543	2	5,7
2007	70.586.256	0,58	7,1
2011	74.724.269	,35	7,3
2012	75.627.384	1,2	7,5
2013	76.667.864	1,37	7,7
2014	77.695.904	1,33	8
2015	78.741.053	1,34	8,2

2016	79.814.871	1,39	8,3
2017	80.810.525	1,24	8,5
2018	82.003.882	1,48	8,8
2019	83.154.997	1,40	9,1
2020	83.614.362	0,55	9,5
2021	84.680.273	1,27	9,7
2022	85.279.553	0,71	9,9
2023	86.907.367	0,11	10,2
2040	100.331.233*	-	16,3*
2060	107.095.998*	-	22,6*
2080	107.100.904*	-	25,6*

Kaynak: 1. (TÜİK Nüfus Projeksiyonları 2018-2080, 2018) 2. (Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, Engelli Yaşlı İstatistik Bülteni, 2022) *Tahmin değerlerini göstermektedir.

Ülkelerin genel nüfusundaki yaşlı oranlarının artışı ve insan ömrünün uzaması gibi demografik etkenlerin yanında, geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş, sıklıkla hane içi bakım hizmetini sağlayan kadının iş gücüne daha yoğun katılması gibi sosyal değişimler ve kent yaşamında emeklilik sonrası pasif bir durumda kalmış olmanın getirdiği psikolojik sorunlar gibi etkenler de dezavantajlı gruplar arasında kabul edilen yaşlılara yönelik sosyal politikaların çoğaltılmasını ve revize edilmesini gerektirmektedir.

4. YAŞLILARA YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALARA GENEL BAKIŞ

Birleşmiş Milletler'in raporuna göre yaşlılık, genetik yatkınlık, yaşam tarzı, biyolojik, sosyolojik ve ekonomik özellikler ile çevre koşullarına göre daha erken veya daha geç, çok farklı şekillerde bir sorun olarak ortaya çıkabilmektedir (BM, Dünya Nüfus Beklentileri Raporu, 2021).

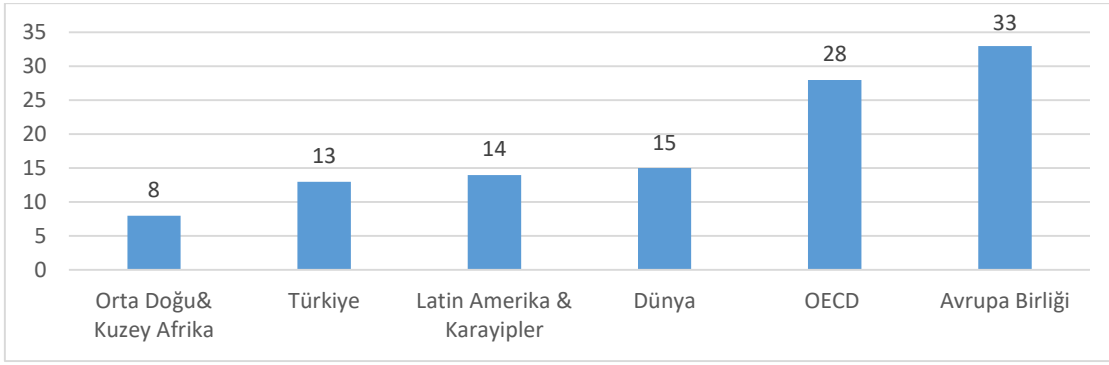
Nüfus yaşlanması birçok farklı alanda olduğu gibi sosyal güvenlik ve işgücü piyasası üzerinde de ciddi etkiye sahiptir. Bu nedenle dezavantajlı bir grup olarak kabul edilen yaşlı bireyler için üretilecek ve yürürlüğe konulacak sosyal politikalar gün geçtikçe daha elzem hale gelmektedir (Gökbayrak, 2015). Devletlerin, değişen ihtiyaçlar karşısında yaşlılara yönelik oluşturması gereken sosyal politikaları temelde sosyal güvenlik kapsamında yaşlılıkta gelir güvencesi sağlamak, yaşlı dostu iş düzenlemeleri yapmak ve yaşlı bireyler için bakım hizmetleri planlamak şeklinde kategorize ederek değerlendirmek mümkündür.

4.1. Yaşlılık döneminde gelir güvencesi sağlamak

Türkiye'de 5510 sayılı kanun kapsamında sosyal güvenlik sistemlerinin yaşlılık döneminde sunduğu emekli aylıkları ve 2022 Sayılı Kanun gereğince 65 yaşını aşmış ihtiyaç sahibi yaşlı bireylere yönelik sosyal yardımlar, yaşlılık dönemindeki temel gelir kaynaklarını oluşturmaktadır.

Bunlara ek olarak, bakıma muhtaç yaşlılarla yaşayan ailelerde, haneye giren gelir toplamının evde yaşayan birey sayısına bölündüğünde birey başına düşen gelirin, bir aylık net asgari ücretin 2/3'ünden az olduğu durumlarda devletçe verilen evde bakım aylığını ve yerel yönetimlerin belli bir sınırın altında emeklilik geliri olan bireylere sağladığı sosyal yardımlarını da gelir kaynakları arasında zikretmek mümkündür.

Şekil 2: Dünyada ve Türkiye’de Yaşlı Bağımlılık Oranları

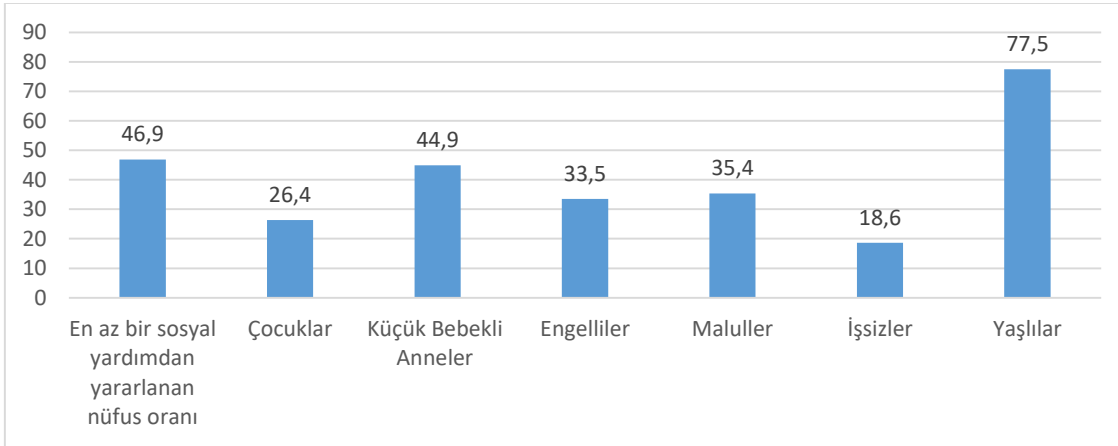

Kaynak: (Dünya Bankası Yaşlı Bağımlılık Oranları, 2022)

Yaşlılar konusuna iktisadi olarak yaklaşıldığında; emekli nüfusun güncel aktif nüfusa oranı olan yaşlı bağımlılık oranı karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Birliği için 2017 yılında %30,5 olan yaşlı bağımlılık oranının 2060 yılında %52,6 seviyesine çıkacağı hesaplanırken; Türkiye için 2017 yılında %12,9 olarak hesaplanan yaşlı bağımlılık oranının, 2030’da %15,1 ve 2050’deyse %28,7’ye yükselmesi öngörülmektedir (Eurostat Regional Yearbook: Population, 2013). Şekil 2’de OECD üye ülke grupları açısından incelenen bağımlılık oranı, Türkiye için 2022 yılı itibariyle %13 civarındadır. TÜİK Sosyal Koruma Raporu’na göre ise Türkiye’de 2021 yılında emekli maaşı alan kişi sayısı 10.253.000’ni bulmaktadır (TÜİK Sosyal Koruma İstatistikleri 2021, 2022).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)’nun yayınladığı Sosyal Koruma Raporu (Şekil 3) incelendiğinde dünyada ülkelerin en çok sosyal harcama yaptığı kesimi, emeklilerin oluşturduğu görülmektedir. Dünya ortalamasında sosyal harcamaların %77,5’ini alan yaşlı vatandaşların oranı, nüfus yaşlanmasının en hızlı görüldüğü Avrupa’da %96,7’yi bulmaktadır. Şekil 2 ve Şekil 3 sosyal politika açısından karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, gelecek yıllarda sosyal güvenlik harcamalarının daha da artış göstereceği ve dahası artan yaşam süresiyle doğru orantılı olarak artacak sağlık ve bakım harcamalarının devlet bütçeleri üzerinde baskı oluşturacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 3: Dünyada Sosyal Koruma Harcamalarından Yararlanan Grupların Oranı

Kaynak: (ILO Sosyal Koruma Raporu, 2021)

Türkiye özelinde bakıldığında ise TÜİK Sosyal Koruma İstatistiklerine göre 2021 yılında 553.592 emekli/yaşlı sosyal yardım alarak sosyal yardım alan gruplar içindeki en büyük grubu oluşturduğu görülmektedir (TÜİK Sosyal Koruma İstatistikleri, 2021).

4.2.Yaşlılara Bakım Hizmetlerinin Sunulması

Yaşlılıkta bakım ve destek ihtiyacının artışı, yaşlı bakımının sosyal riskler arasında sayılmasına neden olmaktadır. Geleneksel anlayış, her türlü bakım emeğinde olduğu gibi yaşlı bakım sorumluluğunu da aile içinde kadına yüklemektedir. Fakat özellikle kadının iş gücüne daha çok katılması sonucu dönüşen aile yapıları bu ihtiyacı karşılayamamakta, bakım hizmetleri bir sektör olarak başta devlet, yerel yönetimler, sosyal güvenlik kuruluşları, gönüllü kuruluşlar gibi çeşitli aktörlere aktarılmaktadır. 2020’li yıllara gelindiğinde refah devleti yapılarındaki değişimler sonucunda ülke yönetimlerinin bu alanda daha çok yardım transferlerini tercih ettiği gözlenmektedir.

Türkiye’de yaşlılar için planlanan hizmetleri, Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı’nın Engelli ve Yaşlı Hizmetleri birimi koordine etmektedir. Engellilere ve yaşlılara yönelik koruyucu, eğitici, geliştirici ve rehabilite edici sosyal hizmetlere dair yönlendirme yapmak ve ilgili hizmetleri sürdürmekle görevli olan Engelli ve Yaşlı Genel Müdürlüğü, bakıma ihtiyaç duyan yaşlıların yaşamlarını evlerinden ve sosyal çevrelerinden ayrılmadan sürdürebilecekleri sosyal destek mekanizmalarını oluşturma ve geliştirmekle de yükümlüdür. Huzurevleri, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri, Yaşlı Yaşam Evleri ve Gündüz Bakım Merkezleri gerek devletin gerekse de özel teşekküllerin yaşlılara bakım hizmeti sağladığı en yaygın kurumlardır. Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı ve büyükşehir belediyelerinin 65 yaş üstü bireylere evde bakım ya da gündüzlü bakım hizmeti sunmak için yürürlüğe koyduğu Yaşlı Destek Programı (Yades) merkezi ve yerel yönetimlerin işbirliği yaparak yürüttüğü destek mekanizmalarına örnek verilebilmektedir. Yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin artırılması ve sosyal hayata katılımlarına katkı sağlanması amacıyla kurulan Aktif Yaşam Merkezleri, yaşlı birey ya da ailelerine rehberlik ve destek hizmeti vermek adına hayata geçirilen gündüzlü kuruluşlar olarak diğer bir örnek yapılanmadır.

4.3.Yaşlılıkta İstihdam

Yaşlı istihdamı konusu yaşlıların istihdam edilebilirliğini artırma ve iş yerinde yaş ayrımcılığını önleme gibi sosyal politika uygulamalarını içermektedir. Gerek sağlık alanındaki ilerlemeler gerekse esnek çalışma koşullarının daha çok uygulamaya konulması, istihdamda yaşlı oranının gün geçtikçe artmasına katkı sağlamaktadır.

Tablo 4: Yaşlı İstihdam Oranları (55-64 yaş)

Ülke	2000	2005	2010	2022
Avustralya	46,2	53,5	60,6	67,1
Almanya	37,6	45,5	57,7	73,3
Estonya	44	55,7	53,7	73,7
İzlanda	84,2	84,8	80,5	82,6
Japonya	62,8	63,9	65,2	78,1
Yeni Zelanda	56,9	69,5	73,3	78,5
İsveç	65,1	69,6	70,6	77,3
ABD	57,8	60,8	60,3	63,5
Türkiye	36,4	28,8	29,6	35,2
OECD Ortalaması	47,6	51,7	54	62,9

Kaynak: (OECD Employment and Labor Market: Key Tables, 2022)

Tablo 4’te, 55-64 yaş skalasında bulunan bireylerin istihdam oranlarında yıllara göre büyüme gözlenmektedir. 2000’lerin başından bugüne dünyada 55 yaş üstü grubunun istihdam oranlarında ciddi artış gözlenmektedir. OECD ülkeleri ortalaması 2000’de %47’6 iken 2020’de %62,9’a çıkmış, en yüksek oranda yaşlı istihdamı yapan ülke olan İzlanda’da %84’leri bulan rakam 2020 yılı itibariyle %82,6 olarak hesaplanmıştır. Bu durum tıp ve teknolojik gelişmeler dolayısı ile yaşlı nüfusun üretkenliği artmıştır şeklinde yorumlanabilmektedir. Oranların karşılaştırmalı olarak düşük seyrettiği Türkiye’de bunun nedeninin, etkisini yakın bir gelecekte

yitireceği öngörülen genç nüfus yapısı olduğu söylenebilmektedir. Genç nüfusun yüksek olduğu ülkelerde yaşlıların istihdamdan daha erken çekilmesi, yaşlı istihdam oranlarının düşük olmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra yaşlıların çalışma yaşamında karşılaştıkları bir sorun olan yaşa bağlı ayrımcılık, yaşlı istihdam oranlarının düşmesine neden olan önemli etkenlerden biridir. Literatürde gri tavan sendromu olarak da isimlendirilen kavram, yaşlıların görece daha az üretken olmaları, ekibe uyum sağlamada güçlük çekecekleri, daha az çalışmaya eğilimli olabilecekleri şeklindeki önyargılar dolayısıyla yaşlı bireylerin özellikle terfi ve ücret konularında farklı muamale ve ayrımcı uygulamalara maruz kalmaları anlamına gelmektedir. Hukuki olarak bakıldığında Türkiye hem ILO'nun 111 numaralı ayrımcılık (iş ve meslek) sözleşmesi kabul etmiş, hem de Anayasa'nın 61. maddesi dolayısıyla yaşlıların devletçe korunacağını güvence altına almıştır.

5. AKTİF YAŞLANMA

DSÖ aktif yaşlanmayı, 'insanların yaşlanmasıyla birlikte yaşam kalitelerini geliştirmek amacıyla sağlık, katılım ve güvenlikle ilgili olanakları en uygun hale getirme süreci' şeklinde tanımlamaktadır. Dünya nüfusunun yaşlılık oranı arttıkça, aktif yaşlanma devletlerin sosyal politikalarının önemli bir bileşeni haline gelmektedir. Aktif yaşlanma, yaşlı ve dezavantajlı bireylerin toplumsal ve iktisadi yaşama mümkün olduğunca uzun ve sağlıklı katılımını içeren bir olgudur. Yaşlı bireylerin gerek kendi yaş gruplarıyla gerekse daha genç gruplarla etkileşimlerinin artacağı eğitsel sosyal ortamların farklı devlet mekanizmaları aracılığıyla tesis edilmesi sosyal politika açısından gereklidir. Bu gruba mensup tüm yaşlıların, spesifik olarak da kendi imkanlarıyla aktif sosyal yaşantılarını destekleyecek ortamlara ulaşamayan bireylerin, zamanlarını verimli hale getirerek psikolojik olarak desteklenmeleri, demans vb. sağlık sorunlarını da önleyici yardımcı bir çözüm alternatifi olması dolayısıyla önem kazanmaktadır. Bu bireylerin yaşam doyumunun artırılması ve topluma tekrar aktif şekilde kazandırılmaları için düzenlenecek projelerin hem yaşlı bireyler hem de toplum açısından olumlu sonuçlar doğurması beklenmektedir.

Dünya'da konuyla ilgili olarak düzenlenmiş organizasyon ve toplantılar incelendiğinde DSÖ tarafından 2002 yılında yayınlanan Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı, giderek artan nüfus yaşlanması ve onun getirdiği problemlere dikkat çekmek amacıyla deklare edilmiştir. Bu plan 'her yerde insanların güvenli ve saygın şekilde yaşlanmalarını ve toplumlarında bütün haklara sahip birer vatandaş olarak yaşamaya devam etmelerini garanti etme' yi temel amaç olarak belirlemiştir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yaşlanma Uluslararası Eylem Planı, 2002).

AB ülkelerinin konuyla ilgili kamu politikalarının geliştirilmesi noktasında ise yaşlı ve kalkınma, yaşlılıkta sağlık ve refahın artırılması, yaşlılıkta sosyal fırsatların yaygınlaştırılması temel amaçlarıyla 2002'de kabul edilen Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı ve Bölgesel Uygulama Stratejisi etkili olmuştur (Aile Sosyal Hizmet Bakanlığı Ulusal Yaşlanma Raporu, 2022).

Yaşlı nüfusu dikkat çekici oranda yüksek olan ülkeler arasında yer alan Almanya'da yaşlı bireylere devlet tarafından tecrübelerini aktarma fırsatı sunan gönüllülük programları yaygındır. Gönüllülük esaslı projeler için Yaşlı Vatandaşlık Büroları (Senioren büros) aracılık faaliyetleri yürütmektedir. Ülke çapında aktif 380 civarında Büro bulunmaktadır (Karakaya, 2020).

Aktif Yaşlanmayı destekleyen kamu politikalarına 11. Kalkınma Planı'nda yer verilmiştir. Konuyla ilgili maddeler şu şekildedir:

'657. Yaşlı nüfusun ekonomik ve sosyal hayata katılımı artırılarak aktif yaşlanma imkânları geliştirilecektir. - Yaşlıların hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi kolaylaştırılacaktır. 657.3. Yaşlılarımızın tecrübelerinden faydalanabilmek için toplumsal karar alma süreçlerine aktif katılımları sağlanacaktır. 658.1. Nesiller arasında fikir ve değer geçişinin sağlanabileceği sosyal mekân ve ortamlar oluşturulacaktır' (11. Kalkınma Planı, 2019 - 2023, s. 154).

Devletin 65+ vatandaşlarına yönelik uygulamaları genellikle huzurevi ya da yaşlı bakım merkezi tesisi gibi bakım hizmetleri kapsamına sıkıştırılmakta özellikle düşük gelir grubuna mensup yaşlı bireylerin aktif bir yaşlılık dönemi geçirecek yaşam kalitelerinin yükseltilmesine yönelik direkt uygulamaların hayata geçirilmesi ötelenmektedir.

Aktif ve sağlıklı yaşlanma anlayışında önemli bileşenlerden biri olan yaşam boyu öğrenme kapsamında 60+ Tazelenme Üniversitesi Projesi ile üniversite kampüslerinde yaşlılara eğitim verilmekle birlikte, bu uygulamanın belli bir eğitim seviyesine ulaşabilmiş ve çeşitli farklılıklara haiz bir kesime hitap ettiğini

söylemek mümkündür. Son olarak konuyla ilgili ülkemizde kamu politikası düzleminde, Yaşlı Dostu Yenilikçi Politikalar Çalıştay'ı düzenlenmiştir.

6. GÜMÜŞ EKONOMİ

Gümüş ekonomi, Avrupa Komisyonu tarafından "ürün ve hizmetler de dahil olmak üzere, yaşlı bireylerin sosyal ihtiyaçlarına hizmet veren ekonomik faaliyetlerin tümü" olarak tanımlanmıştır. Bu faaliyetler;

- Yaşlı dostu çevre inşa etme,
- Yaşam boyu öğrenme imkanları sunma,
- Güvenli ve yaşlı dostu iş yeri ortamları düzenleme,
- Esnek ve evden çalışma imkanları sunma,
- Yaşlı çalışanları, farklılaşan çalışma şartlarına hazırlama,
- Yaşlılara yönelik ayrımcılıkla mücadele etme,
- Önleyici sağlık hizmetleri gibi uygulamaları içermektedir (Avrupa Komisyonu Gümüş Ekonomi Raporu, 2018).

Gümüş ekonomide hedef, yaşlı bireylerin toplumsal yaşama ve ekonomik faaliyetlere katılımını artırmaktır. Buna ek olarak yaşlanan nüfusun üretken kalmasını sağlamak, yaşlanmanın getirdiği kamu harcamaları baskısını azaltırken diğer taraftan da yaşlı nüfusunu daha yüksek hayat standartlarına ulaştırmaktadır (Uzkurt, 2023). Yaşlı nüfusun yaşam kalitesinin artırılması adına, yenilikçi politika, ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi ve aktif yaşlanmanın yaygınlaşması öncelenmektedir. Yaşlıların iş hayatında aktif olarak rol alabilmelerine, sağlıklı olma halini devam ettirebilmelerine, tecrübeleriyle katkı sunabilmelerine imkan vermek hedeflenmektedir (Demirbilek & Özgür, 2017).

Şekil 4 :21. Yüzyıl Gümüş Ekonomi Sosyal Yatırım Modeli

Yatırım	Fayda	Dönüt
<ul style="list-style-type: none">•Sağlık sistemi•Yaşlı dostu çevre•Yaşam boyu öğrenme•Uzun dönemli bakım•Sosyal koruma	<ul style="list-style-type: none">•Sağlıklı toplum•Sosyal bağlantı ve hareketlilik•Yaşam kalitesi•Bireysel saygı ve güven•Bilgi ve tecrübe aktarımı	<ul style="list-style-type: none">•Kişisel iyi olma hali•Tüketim•İşgücüne katılım•Yatırım inavasyon•Sosyal bütünleşme•Sosyo kültürel etkileşim

Kaynak: (Gordon, 2017)

Şekil 4'te görüldüğü gibi artan yaşlı nüfus oranına karşın; adaptasyon ve yenilikçilik benimsendiğinde gümüş ekonomi gelişecek ve bu durumdan hem yaşlı bireyler hem de toplumlar fayda görecektir. Detaylandırmak gerekirse, sağlık ve uzun dönemli bakım sistemine, yaşlı dostu çevre uygulamalarına, sosyal koruma ve yaşam boyu öğrenme projelerine yatırım yapılırsa; yaşam kalitesinin, sosyal bağlantı ve hareketliliğin, bilgi ve tecrübe aktarımının artmasıyla, yaşlıların işgücüne katılımı ve psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmeleri ve sosyo kültürel etkileşimleri sağlanmış olacaktır.

Dünya perspektifinden bakıldığında Avrupa Birliği'nin 1997'de toplanan Lüksemburg Zirvesi'nde ve 2001'de düzenlenen Stockholm Zirvesi'nde istihdamda yaşlı oranının %50'ye çıkarılmasına yönelik karar alınmıştır. Bu karar yaşlı çalışanların tercih edilmesi noktasında olumlu bir düzenleme olarak değerlendirilebilir (Uyanık, 2017). Bunun yanı sıra 2015'te G20 ülkelerinin katılımıyla Roma'da düzenlenen 'Gümüş Ekonomi ve Aktif Yaşlanma Çalıştay'ında yapılan müzakereler sonucunda 15 maddelik gümüş ekonomi ilkeleri benimsenmiştir.

Gümüş ekonomi uygulamalarına yönelik olarak Türkiye'de yine 11. Kalkınma Planı'nda; '657.2. Yaşlıların belirli şartlarda çalışma yaşamında kalabilmesini sağlayacak mekanizmalar geliştirilecektir' şeklinde bir hedef

söz konusudur (11. Kalkınma Planı, 2019 - 2023). Bunun yanı sıra 2020'de Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı bünyesinde Yaşlı Bakım Hizmetleri Dairesi'ne ek olarak, Yaşlı Ekonomisi Birimi ve Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Birimi gibi branşlardan müteşekkil Yaşlı Refahı Dairesi kurulmuştur. Bakanlık bünyesindeki bu birimlerin temel amacı Lizbon Bakanlar Deklarasyonu'nun içerdiği, yaşlı bireylerin yapabilirliklerine dair farkındalık sağlanması, iş hayatının sürece uzatılması ve çalışarak topluma katkı sağlamanın teşviki ve yaşlılık döneminde de onurlu bir yaşamın sürdürülmesi hedeflerine yönelik çalışmalar yürütmektir (Aile Sosyal Hizmet Bakanlığı Ulusal Yaşlanma Raporu, 2022)

Çok yakın bir gelecekte tüm dünyanın önemli sorunlarından biri haline gelecek yaşlılar ve onların toplumsal katılımı noktasında önemli bir çözüm önerisi olarak kabul edilen gümüş ekonomiyi uluslararası düzeyde destekleyen bazı kuruluş ve yapılanmalar bulunmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu'na göre, günümüzde OECD, ILO, AB, G20, WHO, APEC gibi küresel büyük kuruluşlar, atıl bırakılmış bir ekonomik bileşen olarak gördükleri 'Baby Boomers' ismi verilen 1946-1964 yılları arasında doğan kuşağa mensup bireylerin, toplumsal yaşama iktisadi açıdan da katılması için çeşitli projeler ve teşvikler geliştirmektedirler. Özel yapılanmalar içindeyse Fransa menşeli Silvereco isimli uluslararası bir gümüş ekonomi portalı, devlet ve 55 yaş üstü istihdamı sağlayan birçok kuruluştan da destek alarak girişimlerde bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa Birliği Komisyonu bağlantılı Smart Silver Economy girişimi de bu alanda faaliyetler düzenleyen yapılar arasında dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra Avrupa Sosyal Fonu tarafından sübvans edilen Progress programı, uygun koşullarda daha uzun çalışma hayatı ve yaşlıların sosyal hayata daha yoğun katılımını desteklenmektedir (Tunçkanat, 2011).

Yaşlı nüfusunun yüksek olduğu ülkelerden biri olan Kanada'da yaşlı bireylere devlet 250.000 kadar yaşlı işçinin iş yaşamına adaptasyonunu kolaylaştırmak amacıyla yerel yönetimlerle işbirliği yaparak 2006-2017 yıllarında Yaşlılar İçin Hedeflenen Girişim (Targeted Initiative for Older Workers - TIOW) Projesi yürütmüştür. Ülkedeki yaşlı çalışanlar beceri geliştirme programları sayesinde, buldukları bölgelerin piyasa yapılarına göre kendilerini geliştirme imkanı bulmuşlardır (Karakaya, 2020)

7. SONUÇ

Sağlık alanında yaşanan gelişmeler insan yaşam süresi üzerinde olumlu etki yapmakta ve bu da dünyada yaşlı nüfusunun giderek artmasına neden olmaktadır. 2050 gibi insanlık tarihi için yakın bir dönemde yaşlıların dünya nüfusundaki payının daha da artacağı, hatta Avrupa'da her üç kişiden birinin yaşlı bir birey olacağı öngörülmektedir. Mikro açıdan yaşlının gelirinin azalması sonucu oluşan talep, makro açıdan ise artan emekli sayılarının ülke sosyal güvenlik sistemleri içindeki artan maliyeti, yaşlıların istihdamını artırıcı politikaların önemini ortaya koymuştur. Gün geçtikçe maliyet baskısı altında kalan sosyal güvenlik ve sosyal yardım sistemlerinin devam ettirilebilmesinin yolu, aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi stratejilerinin bir standarda oturtularak uygulamaya koyulmasından geçmektedir

2020'lerde genç nüfus oranının nispetle yüksek olduğu Türkiye içinse durum, dünya ortalamasından daha iyi olsa da düşen nüfus artış oranları eğer politika önerileri geliştirilmezse er ya da geç Türkiye'nin de aynı kritik dönemlere ulaşacağını göstergesidir. Araştırma sonucunda, çoğu gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ile paralel olarak Türkiye'de de doğumda beklenen yaşam süresi ve toplam nüfus içerisindeki yaşlı nüfus oranının artmakta olduğu, bunların etkisiyle sosyal harcamaların içinde yaşlılara ayrılan payın çoğaldığı ve bu durumun devlet bütçesi açısından sorun oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden yaşlıların hem ekonomik hem de toplumsal açıdan daha müreffeh bir konuma gelebilmesinde sosyal politika uygulamaları olarak aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi stratejilerinin Türkiye'ye uyarlanmasının, yaşlılarla ilgili Türkiye'de yakın vadede oluşabilecek birçok sorunun önlenmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Toplumumuzdaki 65 yaş üstü bireylerde boş zaman bilincini geliştirmek, onların yaşam doyumunu artıracak uygulamalar tasarlamak için çok sayıda paydaşın entegre bir şekilde çalışması gerekmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Yaşlı Birimine, Çalışma Bakanlığı Emeklilik Birimine, Yerel Yönetimlere, Üniversitelerin Gerontoloji ve diğer ilgili departmanlarına, sivil toplum kuruluşlarına, özel teşekküllere ve medya kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Yaşlı bireyin psikolojik olarak bir işe yaramama hissinden uzaklaşıp istihdama katılabilmesi adına kurumlara düşen, yaşlılara yaşam boyu öğrenme fırsatları sunarak günün gerektirdiği donanıma uygun biçimde niteliklerini artırmalarını sağlamak, ayrımcılık ile yaşlıların esnekliğe ve teknolojik gelişmelere ayak uyduramayacakları yönündeki olumsuz yargılar gibi yaşlıların işgücüne katılması önündeki problemlere çözüm getirmektir. Özellikle yaşlı vatandaşların dönemin

gerektirdiği teknolojilere ve kullanımlara kolay entegrasyonu için dijital ve finansal okuryazarlığının kazandırılması ve hayat boyu öğrenme için yürütülen projelerin çoğaltılıp yaygınlaştırılması önem kazanmaktadır.

Yalnızca iktisadi alana değil sosyal güven olgusuna ve kültürel devamlılığına da ciddi katkısı olacak uygulamaların, hem yaşlı bireylere hem toplumumuza fayda sağlaması beklenmektedir. Geliştirilecek aktif yaşlanma stratejileri ve uygulanacak sosyal politikalar, yaşlanmanın sebep olduğu psikolojik olumsuz algıyı fırsata çevirerek yaşlı bireylerin birikimlerinden gençlerin yararlandığı bir mekanizmaya dönüşebilecektir.

Yazar Katkı Beyanı: 1. Yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Beyanı: Yazar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Lisans: Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) Lisansı ile lisanslanmıştır.

Author Contributions Statement: 1st author's contribution rate 100%.

Conflict of Interest: The author declares that there is no conflict of interest.

Plagiarism: A check for plagiarism on this article was conducted by using Ithenticate Software.

License: Licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).

EXTENDED ABSTRACT

Evaluation of Active Aging and Silver Economy Strategies As Social Policy Practices For The Elderly From The Perspective of The World and Türkiye

INTRODUCTION AND PURPOSE

Active aging which emerged as a result of the positive contribution of renewed technologies, and the concept of silver economy, that emerged as results of the positive contribution of renewed technologies, are two phenomena that involve the participation of elderly in social and economic life as long and healthy as possible.

The aim of this study is examining the elderly population in the world and in Türkiye through various data and evaluating the contribution of active aging and silver economy strategies as examples of social policies for the elderly to prevent possible problems related to aging in Türkiye in the near future.

In the light of secondary data obtained from the reports of national and international organizations, the general situation of the elderly in the world population, population growth rate, elderly dependency rates, the size of social expenditures for the elderly and employment rates are examined, and then active aging and silver economy strategies are discussed. Evaluating all these data together will provide the necessary quantitative basis for both policy makers and advocacy organizations in terms of policies to be developed to improve the quality of life and welfare of the elderly.

THEORETICAL FRAMEWORK

WHO defines active ageing as 'the process of optimizing opportunities for health, participation and security to improve quality of life as people age'. As the proportion of the world population aged is increasing, active ageing is becoming an important component of the social policies of states. Active ageing is a phenomenon that involves the participation of elderly and disadvantaged individuals in social and economic life for as long and healthy as possible.

When the organizations and meetings organized on the subject in the world are examined, the International Plan of Action on Ageing published by WHO in 2002 was declared in order to draw attention to the increasing population aging and the problems it brings. The main objective of this plan is to 'guarantee that people everywhere age safely and with dignity and continue to live as citizens with full rights in their societies.

The Madrid International Action Plan on Ageing and Regional Implementation Strategy adopted in 2002 with the main objectives of age and development, increasing health and welfare in old age, and expanding social opportunities in old age have been effective in the development of public policies of EU countries on the subject.

Silver economy is defined by the European Commission as "all economic activities, including products and services, that serve the social needs of older persons". These activities include

- Building an age-friendly environment,
- Providing lifelong learning opportunities,
- Organize safe and elderly-friendly workplace environments,
- Providing flexible and telecommuting opportunities
- Preparing older workers for differentiated working conditions,
- Combating discrimination against older persons
- It includes practices such as preventive health services.

The goal of the silver economy is to increase the participation of older people in social life and economic activities.

METHODOLOGY

In this study, which used the compilation method, using secondary data obtained from reports of national and international organizations, firstly the old age projection of the world and Turkey, population growth rate, elderly dependency rates, employment rates were discussed and then examples of active aging and silver economy strategies in the world were mentioned.

RESULTS

In this study, population growth rate, elderly dependency ratios, the size of social expenditures for the elderly and employment rates are compiled from the perspective of Türkiye to draw attention to one of Türkiye's potential problems in the near future and the importance of measures to be taken in this area.

The data obtained from this study show that average life expectancy and the proportion of elderly people in the population are increasing in Türkiye, similar to other countries in the world.

The annual population growth rate for Türkiye, which was 2.64% in 1985, decreased to 0.11% by 2023. In 1935, 3.9% of Türkiye's population was elderly, whereas in 2023, this rate reached 10.2%. According to population projections, the proportion of the population aged 65+ in Türkiye is projected to reach 25.6% in 2080. This corresponds to a society in which approximately one in four people are elderly.

In terms of social policy, these changes mean an increase in the share of social expenditures for the elderly and a greater burden on social security systems.

It is possible to categorize the social policies that states should establish for the elderly in the face of changing needs as providing income security in old age within the scope of social security, making elderly-friendly work arrangements and planning care services for the elderly.

In Türkiye, the main sources of income in old age are the pensions provided by the social security systems in old age within the scope of Law No. 5510 and social assistance for needy elderly individuals over the age of 65 in accordance with Law No. 2022.

When the issue of the elderly is approached from an economic perspective, we come across the elderly dependency ratio, which is the ratio of the retired population to the current active population. For the European Union, the elderly dependency ratio, which was 30.5% in 2017, is projected to rise to 52.6% in 2060, while for Türkiye, the elderly dependency ratio, which was 12.9% in 2017, is projected to rise to 15.1% in 2030 and 28.7% in 2050 (Eurostat Regional Yearbook: Population, 2013). The dependency ratio, which is analyzed in terms of OECD member country groups, is around 13% for Türkiye as of 2022. According to the TurkStat Social Protection Report, the number of people receiving pensions in Türkiye will reach 10.253.000 in 2021.

When the Social Protection Report (Figure 3) published by the International Labor Organization (ILO) is examined, it is seen that pensioners constitute the segment of the world where countries make the highest social expenditures. The proportion of senior citizens, who receive 77.5% of social expenditures in the world average, reaches 96.7% in Europe, where population aging is the fastest. A comparative analysis from a social policy perspective reveals that social security expenditures will increase further in the coming years and, moreover, health and care expenditures, which will increase in line with increasing life expectancy, will put pressure on state budgets.

The issue of elderly employment includes social policy practices such as increasing the employability of the elderly and preventing age discrimination in the workplace. Both advances in the field of health and the introduction of more flexible working conditions contribute to the increasing proportion of the elderly in employment.

The employment rates of individuals in the 55-64 age group have been growing over the years. Since the early 2000s, there has been a significant increase in the employment rates of the 55+ age group in the world. The average of OECD countries increased from 47.6% in 2000 to 62.9% in 2020. This can be interpreted as an increase in the productivity of the elderly population due to medical and technological developments. In Türkiye, where the rates are comparatively low, it can be said that the reason for this is the young population structure, which is expected to lose its effect in the near future. In countries with a high youth population, the earlier withdrawal of the elderly from employment leads to low rates of elderly employment. In addition, discrimination based on age, which is a problem that the elderly may face in working life, is one of the important factors that cause the elderly employment rates to decline. The concept, which is also called gray ceiling syndrome in the literature, means that older individuals are subjected to different treatment and discriminatory practices, especially in terms of promotion and wages, due to prejudices that older people will be relatively less productive, will have difficulty adapting to the team, and may be less inclined to work.

DISCUSSION

Adapting active aging and silver economy strategies to Türkiye as social policy practices to enable the elderly to become more active and prosperous both economically and sociologically will contribute to the prevention of many problems related to the elderly that may occur in Türkiye in the near future

Developing leisure time awareness in 65+ individuals in our society requires the integrated work of many stakeholders to design practices that will increase their life satisfaction. The Elderly Unit of the Ministry of Family and Social Services, the Pension Unit of the Ministry of Labor, Local Authorities, Gerontology and other related departments of Universities, non-governmental organizations, private organizations and media organizations have important duties. In order for the elderly to move away from the psychological feeling of uselessness and participate in employment, institutions should provide lifelong learning opportunities for the elderly to increase their qualifications in accordance with the equipment required by the day, and to solve the problems that prevent the elderly from participating in the workforce, such as discrimination and negative judgments that the elderly cannot keep up with flexibility and technological developments. In particular, it is important to provide digital and financial literacy for the easy integration of senior citizens into the technologies and uses required by the era, and to increase and expand the number of projects carried out for lifelong learning.

KAYNAKÇA

11. Kalkınma Planı. (2019 - 2023). T. C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf adresinden alındı
- (2018). *11. Kalkınma Planı Yaşlılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu*.
file:///C:/Users/Xmen/Desktop/makaleler%20yay%C4%B1nlar/ISERSC/YaslanmaOzellhtisa sKomisyonuRaporu.pdf adresinden alındı
- Aile Sosyal Hizmet Bakanlığı Ulusal Yaşlanma Raporu. (2022). *Ulusal Yaşlanma Raporu, 2022- Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı ve Bölgesel Uygulama Stratejisinin (MIPAA/RIS) Uygulanmasının Dördüncü Döngüsü 2018 - 2022*.
https://www.aile.gov.tr/media/94685/ulusal_yaslanma_raporu_2018-2022.pdf adresinden alındı
- Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, Engelli Yaşlı İstatistik Bülteni*. (2022).
https://www.aile.gov.tr/media/98625/eyhgm_istatistik_bulteni_ocak_2022.pdf adresinden alındı
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2017). *Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal İçerme Politikaları Alanında Kapasitenin Artırılması Projesi, Ankara.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yaşlanma Uluslararası Eylem Planı. (2002). *Yaşlanma 2002 Uluslararası Eylem Planı*. Ankara. <https://www.aile.gov.tr/media/33629/yaslanma-2002-uluslararasi-eylem-planı.pdf> adresinden alındı
- Akyıldız, N. A. (2023). Spatial Arrangements Supporting Active Ageing within The Framework of Theories. *Sosyal Politika Öncüleri Dergisi*, 23(60), 2148-9424. doi:10.21560/spcd.vi.1366772
- Avrupa Birliği Bakanlığı. (2011). *2012 Avrupa Aktif Yaşlanma ve Nesillerarası Dayanışma Yılı Hakkında Bilgi Notu*. Ankara.
- (2018). *Avrupa Komisyonu Gümüş Ekonomi Raporu*.
- Aydın, A., & Aydın Sayılan, A. (2014). Aktif Yaşlanma ile Yaşam Boyu Öğrenme Arasındaki İlişkiye Teorik Bir Bakış. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 4(2), 76-81.
<https://ijses.org/index.php/ijses/article/view/129> adresinden alındı
- (2022). *BM, Dünya Nüfus Beklentileri Raporu*.
- Çolak, M., & Özer, Y. (2015). Sosyal Politika Anlamında Aktif Yaşlanma Politikalarının Ulusal ve Yerel Düzeydeki Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 115-124.
- Çolak, M., & Özer, Y. E. (Güz 2015). Sosyal Politika Anlamında Aktif Yaşlanma Politikalarının Ulusal ve Yerel. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55), 115-124.
- Demirbilek, T., & Öktem Özgür, A. (2017). Gümüş Ekonomi ve Aktif Yaşlanma Bağlamında Yaşlı İstihdamı. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, 10(1), 14-28.
- Di Gessa, G., & Grundy, E. (2014). The relationship between active ageing and health using longitudinal data from Denmark, France, Italy and England. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 68(3), 261-267. doi:10.1136/jech-2013-202820
- Dünya Bankası Yaşlı Bağımlılık Oranları*. (2022). Nisan 23, 2023 tarihinde
<https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.DPND.OL> adresinden alındı

European Commission. (2018). *The Silver Economy-Final Report*. doi:10.2759/640936

Eurostat Regional Yearbook:Population. (2013). <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-HA-13-001-02> adresinden alındı

Gordon, C. (2017). *A Silver Economy*. Wellington: SUPA-NZ.

Gökbayrak, Ş. (2015). Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar. *Riske Gruplarına Yönelik Sosyal Politikalar Dersi Notları V*. <https://docplayer.biz.tr/30633503-Yasli-lara-yonelik-sosyal-politikalar.html> adresinden alındı

(2021). *ILO Sosyal Koruma Raporu*. Geneva. Haziran 29, 2023 tarihinde https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_protect/@soc_sec/documents/publication/wcms_817572.pdf adresinden alındı

Karakaya, H. (2020). Gümüş Ekonomi ve Aktif Yaşlanma Bağlamında İşkur'un Rolü ve Alınması Gereken Önlemler. ANKARA: T.C. AİLE ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI, Uzmanlık Tezi.

Klimczuk, A. (2016). Comparative analysis of national and regional models of the silver economy in the European Union. *International journal of Ageing and Later Life* , 1-29.

Korkmaz, A., & Korkut, G. (2018). Gümüş Ekonomi ve Aktif Yaşlanma Bağlamında Toplumsal Katılım. *İş ve Hayat*, 4(8), 257 - 272.

Netuveli, G., & Blane, D. (2008). Quality of Life in Older Ages. 113-126. doi:10.1093/bmb/ldn003

OECD Employment and Labor Market: Key Tables. (2022). https://www.oecd-ilibrary.org/employment/employment-rate-of-older-workers-2011_emp-ol-table-2011-1-en adresinden alındı

Özen, S., & Özbek, Ç. (2017). Çalışma Yaşamında Yaşlılık: Yaşlı Çalışanlar ve İnsan Kaynakları Uygulamaları. *Çalışma ve Toplum*. <https://www.researchgate.net/publication/331466404> adresinden alındı

Tezcan, M. (1982). Toplumsal Değişme ve Yaşlılık. *A. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15.

Tunçkanat, F. (2011). Avrupa Birliği'nin Yaşlı Refahı ve Yaşlılığa İlişkin Politikaları. E. Özmete, T. Atlı, H. Boz, L. Akin, & Ş. Gökbayrak içinde, *Yaşlılar için Sosyal Politika Gündemi Konferansı* (s. 43 - 55). Ankara. <http://yasam.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/259/2013/02/yasl%C4%B1lar-icin-sosyal-politika-gundemi1-kitap.pdf> adresinden alındı

TÜİK Nüfus Projeksiyonları 2018-2080. (2018). TÜİK : <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Nufus-Projeksiyonlari-2018-2080-30567> adresinden alındı

(2022). *TÜİK Sosyal Koruma İstatistikleri 2021*. Ankara. Haziran 19, 2023 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27622> adresinden alındı

United Nations. (2015). *World Population Prospects: The 2015 Revision, Department of Economic and Social Affairs*. ESA/P/ WP.241, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, New York.

United Nations. (2022). *World Population Prospects: The 2022 Revision*. New York. https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/wpp2022_summary_of_results.pdf adresinden alındı

United Nations. (tarih yok). *World Population Prospects: The 2017 Revision*. ESA/P/ WP/248, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, New York.

Uyanık, Y. (2017). Yaşlılık, Yaşlanan Nüfus ve Sosyal Politika. *İş ve Hayat*, 3(5), 67 - 100.

Uzkurt, B. K. (2023). Toplumsal ve Ekonomik Bir Dönüşüm Olarak Gümüş Ekonomi Modeli. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 299-324.

(2010). *World Health Organization*.

(2010). *World Health Organization Global Health and Aging*. Nisan 22, 2019 tarihinde https://www.who.int/ageing/publications/global_health.pdf adresinden alındı